

บารมี

ยิ่งยวด หรือ ยิ่งใหญ่

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต)

สัพพทาน์ ธมฺมทาน์ ชินาติ
การให้ธรรมชนะการให้ทั้งปวง

สารบัญ

อนุโมทนา	(๑)
บารมีให้ธรรม – ให้ทุน	๑
ให้ธรรมคือยอดทาน	๒
ทำไมโบราณว่าจาริกธรรมหนึ่งอักษรเท่ากับสร้าง พระพุทธรูปปฏิมาหนึ่งองค์	๓
ทำบุญให้ดี ทำทีเดียวได้ครบทั้งทาน-ศีล-ภาวนา	๔
ทำบุญสูงขึ้นไป กลายเป็นบารมี	๕
บารมีทำได้หลายอย่างและมีหลายชั้น	๖
ทำความดีขนาดไหนจึงจะได้เป็นบารมี	๘
คนอ่อนแอไปไม่ถึงบารมี	๙
นึกถึงพระพุทธเจ้าเป็นแบบอย่างจะได้ไม่ท้อใจ	๑๐
ระลึกถึงการบำเพ็ญบารมีของพระพุทธเจ้าแล้วน้อมบารมี เข้ามาสู่ตัวของเรา	๑๑
บารมีแบบไทยเสี่ยงภัยต้องระวัง	๑๒
คำศัพท์ธรรมในภาษาไทยต้องสะสางความเข้าใจกันให้ดี	๑๓

บารมี

ให้ธรรม - ให้ทุน

ขอเจริญพร วันนี้ก็เช่นเดียวกับครั้งก่อนๆคือคณะคุณโยมมัสโจพร้อมด้วยญาติมิตร ลูกศิษย์ ท่านที่เคารพนับถือ ได้ทำบุญถวายภัตตาหารสำหรับวันนี้เป็นรายการประจำเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๑ นอกจากเลี้ยงภัตตาหารแล้ว คราวนี้ คุณโยมยังได้ทำทานพิเศษอีกอย่างหนึ่ง คือได้ชักชวนญาติมิตรร่วมกันสร้างหนังสือ“พุทธธรรม”สำหรับถวายแก่วัดต่างๆ แก่พระสงฆ์ และญาติโยมสาธุชนที่สนใจใฝ่ธรรมทั้งหลาย ซึ่งเมื่อถึงอาตมาก็ได้อนุโมทนาไปครั้งหนึ่งแล้ว

ในตอนที่คุณศุภนิจ คุณศุภวรรณ และคุณสุจินต์ได้มาถวายหนังสือนี้ไว้ก่อน นอกจากได้สร้างคือทำให้มีขึ้นมาแล้วก็ได้นำมาถวายอาตมาสำหรับไปแจกต่ออีกด้วย โดยสรุป ก็คือการบริจาคทรัพย์สร้างหนังสือ “พุทธธรรม”นี้ เป็นการทำบุญ ๒ ชั้น ทั้งเผยแพร่ธรรม และถวายทุนการศึกษาแก่พระเถร คือว่าหนังสือนี้โยมได้สร้าง โดยไปจัดหามาจากมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งได้พิมพ์หนังสือนี้ขึ้นเพื่อจะหาทุนมาให้การศึกษากแก่พระภิกษุสามเณรมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยนี้ เรียกกันว่า เป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์ มีพระเถรเรียนอยู่ประมาณ ๑,๕๐๐ องค์นับว่าเป็นจำนวนมาก พระเถรเหล่านี้ พักอยู่ตามวัดต่างๆ ทั่วกรุงเทพมหานครตลอดจนจังหวัดใกล้เคียงไปถึงเมืองนนท์ เมืองปทุมธานี พระเถรเหล่านี้ไม่ใช่เป็นพระที่อยู่เฉพาะในกรุงเทพฯหรือจังหวัดใกล้เคียงแต่เป็นพระเถรที่มาจากทั่วประเทศ คือมาจากทุกภาคเกือบจะทุกจังหวัด ทั่วประเทศไทยซึ่งมาเล่าเรียนศึกษา เรียนนักธรรม เรียนบาลี เช่นได้เปรียญต่างๆแล้วก็

มาเรียนเพิ่มเติมในมหาวิทยาลัยสงฆ์อีก

ทางผู้บริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์นี้ ก็จะต้องหาทุนมาจัดการศึกษา แต่ไม่ค่อยจะมีทุนรอน จึงต้องหาวิธีที่จะได้รับความอุปถัมภ์มาจากด้านต่างๆ ก็เลยพิมพ์หนังสือขึ้นเป็นสื่อในการที่จะหาทุน และนอกจากหาทุนแล้ว ก็จะได้เป็นการเผยแพร่พระพุทธศาสนาไปด้วยพร้อมกัน

เพราะฉะนั้น เมื่อญาติโยมไปจัดหาซื้อหนังสือนี้มา ในชั้นที่หนึ่งก็ได้ช่วยให้ทุนการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณร ซึ่งเป็นการบริจาคทานที่มอบแก่ส่วนรวม จึงเรียกว่าเป็นสังฆทาน เมื่อเป็นสังฆทาน ก็เป็นทานที่พระพุทธเจ้าทรงสรรเสริญมากกว่า มีผลยิ่งใหญ่ อันนี้ก็เป็นทานชั้นที่หนึ่ง พอเริ่มซื้อก็ได้ทำบุญไปแล้ว

ชั้นที่สอง เมื่อนำหนังสือนี้มาแจกแก่ญาติโยม รวมทั้งนำมาถวายอาตมาให้ไปแจกต่อด้วย ก็เรียกว่าเป็นธรรมทานที่เป็นยอดของทาน เมื่อก็เป็นสังฆทานก็เป็นทานยิ่งใหญ่แล้ว พอมาเป็นธรรมทานก็เป็นทานชั้นเลิศอีก ดังที่โยมก็คงเคยได้ยินพุทธภาษิตบทหนึ่งที่ว่า *สพพทานํ ธมมทานํ ชินาติ* แปลว่าการให้ธรรมชนะการให้ทั้งปวง

ให้ธรรมคือยอดทาน

ธรรมทานนี้ชนะทานทุกอย่าง เพราะเป็นการให้แสงสว่างแก่ชีวิต คนที่ได้ธรรมะไปแล้วก็รู้จักที่จะดำเนินชีวิตของตนให้ถูกต้องโดยมีจิตใจที่มีความสุข และประพฤติดุติ บำเพ็ญประโยชน์แก่ผู้อื่น ช่วยให้สังคมมีความสุข มีความเจริญ และก้าวหน้าในธรรม การที่จะปฏิบัติธรรมถูกต้องไม่ว่าจะเจริญศีล สมาธิหรือปัญญา

อย่างไรก็ตาม ก็จะต้องรู้จักธรรมะ เพราะฉะนั้น การให้ธรรมะ ก็คือให้ทางปฏิบัติและทางดำเนินชีวิตที่ถูกต้องแม้แต่จะไปทำทานอื่น หรือ การที่คนจะไปช่วยเหลือกันจะทำความดีอะไรๆ ก็เพราะเข้าใจธรรมะ หรือ เคยได้ยินได้ฟังคำสอนที่ถูกต้อง ถ้าได้รู้จักคำสอนที่ถูกต้องคือธรรมะนี้แล้ว ก็จะสามารถทำความดีได้ทุกอย่าง แต่ถ้าไม่รู้จักธรรมะก็ไม่รู้ว่าทำอะไร จึงจะถูกต้อง ก็อาจจะประพฤตินิพพลาดได้มากมายพระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า

“การให้ธรรมเป็นการให้ที่เลิศประเสริฐสุด”

เมื่อโยมและญาติมิตรมาแจกหนังสืออย่างนี้ คือสร้างหนังสือนี้ มอบให้แก่ที่อื่นหรือแก่บุคคลอื่นก็เท่ากับว่าแจกจ่ายธรรมะเป็นการให้ทาน ที่ประเสริฐที่สุดและเป็นการทำบุญที่สำคัญ

ทำไมโบราณว่าจาริกธรรมหนึ่งอักษร เท่ากับสร้างพระพุทธปฏิมาหนึ่งองค์

มีคติแต่โบราณบอกว่า การสร้างพระธรรม แม้แต่หนึ่งตัวอักษร ถือว่ามีคุณค่าเท่ากับได้สร้างพระพุทธรูปหนึ่งองค์ โบราณถือกันมาอย่างนี้ เพราะถ้าได้ทำบุญสร้างอักษรจาริกพระธรรมไปแล้ว ก็จะทำให้คนได้รู้ เข้าใจว่าจะประพฤติปฏิบัติอย่างไรจึงจะถูกต้องแม้แต่เราจะรู้จักปฏิบัติต่อ พระพุทธรูปถูกต้อง เราก็ต้องรู้จักพระธรรมด้วย เพราะพระพุทธรูปนั้น เป็นแต่เพียงวัตถุที่สร้างเป็นรูปเปรียบของพระพุทธเจ้า ถ้าเราไม่รู้จัก ธรรมะ ไม่รู้จักคำสอน เราก็ไม่รู้ว่าจะมีพระพุทธรูปไปทำไม แล้วเราควร จะทำอย่างไรต่อพระพุทธรูปนี้ การที่เราได้นึกถึงพระพุทธรูปและไปหา พระพุทธรูปมาหรือไปไหว้พระพุทธรูป ก็เพราะว่าเราได้รู้จักพระธรรม ได้รู้จักคำสอนว่า อ้อ พระพุทธรูปนี้เป็นองค์แทนพระพุทธเจ้า

พระพุทธเจ้ามีพระคุณอย่างนั้นๆ เราจึงได้แสดงความเคารพนับถือพระองค์ อย่างนี้เรียกว่ารู้จักพระพุทธคุณด้วยอาศัยธรรมะ

เพราะฉะนั้น การให้ธรรมะจึงเป็นสิ่งสำคัญมาก นอกจากนั้น เวลาเราไหว้พระพุทธรูป เราจะทำใจอย่างไรถูกต้อง ก็ต้องอาศัยพระธรรมมาสอนอีกเหมือนกันว่า เวลาไหว้พระนะ จะต้องทำจิตใจให้สงบให้ผ่องใส เบิกบานอย่างนั้นๆ ระลึกพระคุณอย่างนั้นๆ การที่เราปฏิบัติถูกต้อง ก็เพราะอาศัยพระธรรม พระธรรมมีความสำคัญอย่างทีกล่าวนมา ท่านจึงถือว่า การสร้างพระธรรม แม้แต่เพียงตัวอักษรหนึ่ง มีค่ามากเท่ากับสร้างพระพุทธรูปหนึ่งองค์ แล้วถ้าสร้างหลายตัวอักษร ก็ยังมีค่ามากขึ้น คำสอนธรรมะนี้จากรีกข์ธรรมที่สำคัญทุกอย่างไว้เป็นเครื่องสืบต่อพระศาสนา

อันนี้ก็เป็นสาระสำคัญที่แสดงถึงประโยชน์หรืออานิสงส์ที่เกิดขึ้นจากการสร้างหนังสือธรรมะหรือคัมภีร์ขึ้นมาเผยแพร่

ทำบุญให้ดี ทำทีเดียวได้ครบทั้งทาน-ศีล-ภาวนา

การที่โยมมาทำบุญวันนี้ อย่างที่ทำกันมาทุกๆ เดือนถวายทาน แล้วมาสังสรรค์กันในหมู่ญาติมิตรแล้วก็มาบำเพ็ญธรรมทานอย่างนี้

ทั้งหมดนั้นก็เป็นการบำเพ็ญบุญกุญแจคือการทำบุญตามหลักพระพุทธศาสนา ซึ่งเราได้ทำกันในด้านต่างๆ ดังที่ได้เคยกล่าวมาแล้วหลายครั้ง โดยเฉพาะที่เห็นชัดๆ ก็คือทาน ตอนแรกก็ถวายทาน ถวายภัตตาหาร แล้วก็รักษาศีล ดังที่ได้สมาทานศีลกันเมื่อกี้ี้ แล้วก็ได้ภาวนา คือทำจิตใจและสติปัญญาให้เจริญงอกงามขึ้น ทำจิตใจให้เจริญด้วยการทำใจให้สงบ ให้เบิกบานผ่องใส แล้วก็เจริญปัญญาด้วยการฟังธรรม เมื่อฟังธรรมะไปแล้ว ใจคอสบาย เกิดความสว่าง เข้าใจธรรมะ รู้ว่าอะไรจริง

อะไรถูกต้อง อะไรดีงาม มีความรู้ความเข้าใจในหลักคำสอนมากขึ้น ก็เจริญปัญญา แม้จะยังไม่ได้บำเพ็ญสมาธิอะไร ก็เรียกว่าเป็นภาวนารวมแล้วก็คือปฏิบัติตามหลัก ๓ ประการที่เรียกว่าเป็นบุญกิริยา คือ ทาน ศีล และภาวนา ถ้าเราปฏิบัติถูกต้อง มาทำบุญกันในวันนี้ ก็ได้ครบทั้ง ๓ อย่าง ได้ทั้งทาน ทั้งศีลและภาวนา

ทำบุญสูงขึ้นไป กลายเป็นบารมี

ว่าถึงการทำบุญนี้ แยกได้เป็นหลายระดับ คือในขั้นต้นๆนี้ เราอาจจะทำพอเป็นพื้นฐานสำหรับการปฏิบัติธรรมขั้นต่อไป เช่นว่า ในการบำเพ็ญทานเราก็อาจจะแบ่งปันบริจาคบำรุงต่างๆพอเป็นพื้นฐานสำหรับความมั่นคงของงานของการรักษาศีลและสำหรับการบำเพ็ญภาวนา หรือในการรักษาศีล ก็รักษาพอเป็นพื้นฐานของความสัมพันธ์ในสังคมที่ดีงาม สูงขึ้นไปก็เป็นพื้นฐานในการบำเพ็ญสมาธิอะไรต่างๆเหล่านี้ เรียกว่าเป็นการบำเพ็ญกุศลทำความดีในขั้นพื้นฐาน

สำหรับการก้าวไปสู่ธรรมะขั้นสูงขึ้นไปอีกระดับหนึ่ง บางทีเราอาจจะอยากปฏิบัติให้ยิ่งกว่านั้น จึงมีการทำดี ในขั้นเป็น “บารมี” ซึ่งก็เป็นเรื่องที่น่าสนใจชั้นหนึ่ง

คือบางท่านไม่ได้คิดแต่เพียงว่าทำบุญ หรือทำความดีเป็นพื้นฐานเบื้องต้นเท่านั้น แต่อยากจะทำให้เป็นบารมีซึ่งเป็นคำสำคัญอย่างหนึ่ง ผู้ใดต้องการจะทำความดีให้ยอดเยี่ยมให้เป็นพิเศษก็ทำให้ถึงขั้นเป็นบารมี

ในขั้นบารมี ถามว่าบารมีเป็นอย่างไร คำว่า “บารมี” นั้นก็คล้ายๆ กับคำที่เราเคยได้ยินบ่อยๆ เราเคยได้ยินคำที่พูดว่า บรม หรือปรม คำว่า บรม หรือปรมนั้นเป็นคำชุดเดียวกับบารมี และคำว่าบารมีนั้น ก็มาจาก

คำว่าบรมหรือปรมนั่นเอง บรมหรือปรม แปลว่าอย่างยิ่ง เช่นบรมสุข ก็แปลว่าความสุขอย่างยิ่งหรือเราเรียกบุคคลที่สูงที่สุด อย่างที่นำมาใช้กับ สมเด็จพระราชาธิบดี ก็เรียกพระบรมราชาธิบดี ใช้กับบุคคลก็ตาม ใช้กับอะไรก็ตาม ก็ใช้ในระดับสูงอย่างยิ่งหรือสูงสุด

คำว่าบรม ก็มาเป็นบารมี “บารมี ก็คือธรรมะ หรือคุณธรรมที่บำเพ็ญอย่างยิ่งยวดเพื่อจะบรรลุลุคตุมหายที่สูงส่ง”

จะเห็นว่าเป็นเรื่องสูงทั้งนั้น การปฏิบัติและคุณธรรมที่ปฏิบัตินั้นก็บำเพ็ญอย่างยิ่งยวด และบำเพ็ญไปก็มีจุดหมายที่จะบรรลุลุคตุมหายที่สูงส่ง เช่นเพื่อจะเป็นพระพุทธเจ้า

ยกตัวอย่างพระพุทธเจ้าของเรา แต่ก่อนก็เป็นพระโพธิสัตว์ ซึ่งได้บำเพ็ญธรรมะต่างๆธรรมะที่พระองค์บำเพ็ญนั้นมีจุดหมายสูงยิ่งว่า จะเป็นพระพุทธเจ้าก็เลยบำเพ็ญอย่างยิ่งยวดเหนือกว่าที่คนธรรมดาจะทำได้ จึงเรียกว่าเป็น“บารมี”

บารมีทำได้หลายอย่างและมีหลายชั้น

ธรรมะต่างๆที่สามารถจะบำเพ็ญให้เป็นบารมีได้ก็มีมาก อย่างพระพุทธเจ้าของเรา ต้องบำเพ็ญคุณธรรมสำคัญที่เป็นหลักถึง ๑๐ ประการ ขอยกเอาแต่ชื่อธรรมะนั้นๆพอให้เห็นว่าพระพุทธเจ้าของเราบำเพ็ญบารมีอะไรบ้าง ดังนี้

ทาน การให้ ในที่นี้เน้นการให้ด้วยน้ำใจเสียสละอย่างยิ่ง
ศีล การรักษากายวาจาให้อยู่ในวินัยและวัตรปฏิบัติที่สูงขึ้นไป

เนกขัมมะ การสลัดความสุขส่วนตัว การเสียสละเรื่องทางโลก
ทั่วไปเช่นที่ปรากฏเป็นการออกบวช

ปัญญา ความรู้เข้าใจสังขารหยั่งเห็นสังขารธรรม

วิริยะ ความเพียร

ขันติ ความอดทน

สัจจะ ความจริง จริงใจ จริงวาจา จริงกาย (ทำจริง)

อธิษฐาน ความตั้งใจมุ่งมั่นเด็ดเดี่ยว

เมตตา ความปรารถนาดีต่อเพื่อนมนุษย์สัตว์ร่วมโลกทั้งหลาย

อุเบกขา ความวางใจเป็นกลางได้ ความดำรงอยู่ในธรรม
ไม่หวั่นไหวเอนเอียง

นี่คือคุณธรรมต่างๆ ที่ว่าพระพุทธเจ้าได้ทรงบำเพ็ญอย่างยิ่งยวด แม้บารมีนี้เอง ก็ยังแบ่งเป็นขั้นๆ ที่จริงเป็นบารมีก็ยิ่งยวดอยู่แล้วแต่ยิ่งยวด ก็ยังแบ่งเป็นยิ่งยวดชั้นธรรมดา ยิ่งยวดชั้นสูงขึ้นไปและยิ่งยวดชั้นสูงสุด ยิ่งยวดชั้นธรรมดาเรียกว่าบารมีเฉยๆ ถ้ายิ่งยวดสูงขึ้นไปอีก ชั้นจวนสูงสุด เรียกว่าอุปบารมีและบำเพ็ญยิ่งยวดชั้นสูงสุดทีเดียวเรียกว่าปรมัตถบารมี

ยกตัวอย่างง่ายๆ เช่นจะบำเพ็ญทาน พระพุทธเจ้าเมื่อยังเป็น พระโพธิสัตว์ก็บำเพ็ญเอาจริงเอาจังมาก ทำอย่างสม่ำเสมอ ถ้าทำใน ขั้นต้น เป็นบารมีธรรมดา ก็คือสละทรัพย์สิ่งของมากมายช่วยเหลือ มนุษย์ทั้งหลาย เห็นคนยากจนคนตกยากลำบากมีความทุกข์อะไรต่างๆ ก็พยายามช่วยเหลือ ขั้นนี้เรียกว่าทานบารมี ถ้าเสียสละชั้นสูงขึ้นไป บางคราวมีเหตุจำเป็นต้องถึงกับเสียสละอวัยวะของตน ก็สละให้ได้ การเสียสละขั้นนี้เรียกว่าอุปบารมี

ในบางครั้ง เช่นว่าจะรักษาธรรมะ รักษาความถูกต้องดีงาม รักษา สังขารธรรมไว้ ต้องเสียสละอย่างสูงสุด ถึงกับเสียสละชีวิตก็ต้องทำ อย่างที่ พระพุทธเจ้าทรงเคยเสียสละชีวิต

ในตอนที่เป็นพระโพธิสัตว์ ทานที่บำเพ็ญถึงขั้นนี้ เรียกว่าปรมัตถบารมี เป็นบารมีขั้นสูงสุดในด้านทาน คุณธรรมอื่นๆก็เหมือนกัน ก็แบ่งเช่นนี้ คือขั้นยิ่งยวด ธรรมดาเป็นบารมี ขั้นสูงเป็นอุปปารมี และขั้นสูงสุดเป็นปรมัตถบารมี

ทำความดีขนาดไหนจึงจะได้เป็นบารมี

เราชาวพุทธหรือผู้ศึกษารธรรมทั้งหลายนี้ ถ้าต้องการปฏิบัติธรรมให้เป็นบารมี ก็ต้องตั้งใจจริงจัง โดยมีจุดหมายสูงสุด มีจุดหมายสูงสุดคืออะไร ก็เช่นตั้งเป้าหมายจะเป็นพระพุทธเจ้า หรือแม้แต่ตั้งเป้าหมายว่าจะเป็นพระมหาสาวก จะบรรลुरुธรรม เป็นพระอรหันต์ผู้หมดกิเลส คือมีเป้าหมาย ไม่ใช่บำเพ็ญอย่างเลื่อนลอย นี่เป็นประการที่หนึ่ง ซึ่งเป็นลักษณะของบารมี คือมีจุดหมาย ไม่ใช่ทำอย่างเลื่อนลอย

ประการที่ ๒ ทำอย่างจริงจังสม่ำเสมอ ไม่ใช่ทำๆหยุดๆ ต้องเอาจริงจังอย่างพระพุทธโพธิสัตว์ในชาติหนึ่งๆก็จะมีบารมีที่เป็นจุดเด่นอย่างหนึ่งว่า จะบำเพ็ญคุณความดีข้อนี้แล้วก็ทำอย่างจริงจัง เช่นในพระชาติใด ถือสัจจะคือความจริงก็ตั้งมั่นอยู่ในความจริงมั่นคง ชื่อสัตย์สม่ำเสมอตลอดไป ไม่ยอมทำให้คลาดเคลื่อนจากความจริง ถ้าทำได้แบบนี้ก็อยู่ในระดับบารมี

ประการต่อไป ลักษณะของบารมี คือมีการสะสม เพิ่มพูนมากขึ้นๆเรื่อยๆ จนกระทั่งมีลักษณะหนึ่งคือเกิดความเคยชินคนที่บำเพ็ญคุณธรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นประจำสม่ำเสมอและสั่งสมมามาก จะมีความเคยชินในการประพฤติปฏิบัติสิ่งนั้นจนกระทั่งกลายเป็นการแสดงออกอย่างอัตโนมัติเป็นไปเองเหมือนคนที่บำเพ็ญเมตตา มีความ

ปรารถนาดีต่อผู้อื่นอยู่เสมอ ตั้งใจที่จะช่วยเหลือคนทั้งหลาย ก็จะมีอาการแสดงออกเป็นความเอื้อเฟื้อเกื้อกูลพร้อมที่จะช่วยเหลือด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส เมื่อทำเป็นประจำสม่ำเสมอเอาจริงเอาจัง ต่อมาก็จะเป็นนิสัยประจำตัว มีการแสดงออกเป็นอัตโนมัติ โดยไม่ต้องตั้งใจ

คนอ่อนแอไปไม่ถึงบารมี

แม้แต่คุณธรรมที่ประพฤติปฏิบัติกันโดยทั่วไปนี้ ก็ต้องระลึกไว้ว่า ไม่ใช่ทำนิดๆ หน่อยๆ ก็เห็นผล บางคนพอปฏิบัติธรรมสักอย่างไปนิดหน่อย ก็นึกแต่จะเอาผล ชอบเรียกร้องว่าทำไมจึงยังไม่ให้ผล บางทีก็เกิดความท้อใจ แต่ที่แท้ตัวเองมิได้ปฏิบัติอย่างจริงจัง

ยกตัวอย่างเช่นคนบางคน ตั้งร้านค้าขึ้นมาร้านหนึ่ง ทำการค้าขายโดยสุจริต แต่ไม่ค่อยได้กำไร เกิดความรู้สึกลึกๆ ว่าเมื่อค้าขายตรงไปตรงมาไม่ค่อยได้ผล ก็ซ้กจะท้อใจ แต่ถ้าเขามีความมั่นคงในงาน ชื่อสัตย์สุจริตนั้น ทำไป ทำมา จนกระทั่งในที่สุดคนรู้แพร่หลายกระจายกว้างขวางถึงระดับหนึ่ง คนทั่วไปก็เกิดมีความเชื่อถือ พอนึกถึงหรือพูดถึงคนนี้หรือร้านนี้แล้ว เขาก็รู้กันทั่วไปเข้าใจกันที่ว่า เจ้านี้ละ ตรงไปตรงมา ชื่อสัตย์สุจริต จนกระทั่งว่า ถ้าเข้าร้านนี้แล้วไม่ต้องต่อราคาเลย อย่างนี้ก็เรียกว่า พอจะอยู่ในระดับเป็นบารมีได้ คือทำอย่างจริงจังและเป็นประจำสม่ำเสมอ มีความคงเส้นคงวา จนทำให้เกิดความเชื่อถือ พุดง่าย ๆ ว่า บุคคลบางคนบำเพ็ญคุณธรรมบางอย่างเป็นประจำ จนกระทั่งคุณธรรมนั้น ปรากฏออกมาในกิริยาอาการลักษณะทั่วไป คนไหนเห็นแล้ว ก็รู้จักคนนั้นในลักษณะของคุณธรรมข้อนั้นไปเลย นี่เรียกว่าเป็นการบำเพ็ญในระดับที่เรียกว่าเป็นบารมี

นึกถึงพระพุทธเจ้าเป็นแบบอย่างจะได้ไม่ท้อใจ

ฉะนั้น ขอให้เรานึกถึงพระพุทธเจ้า จะได้ไม่ท้อใจ เพราะถ้าเราไม่มีตัวอย่าง เราก็จะท้อใจว่า ได้บำเพ็ญธรรมะข้อนี้ไปแล้วก็ยังไม่เห็นผลอะไร เลยท้อใจคิดว่าจะเลิก อย่าทำดีกว่า คนอื่นเขาไม่เห็นต้องลำบากอย่างนี้ บางคนทำไม่ติดกลับได้ผล ก็ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติก้าวหน้าไปได้ แต่ถ้านึกถึงพระพุทธเจ้าและมองไปตามพระประวัติของพระองค์ ได้คิดว่า บางครั้งพระองค์ทำความดีแล้วต้องประสบความทุกข์ ถูกคนอื่นข่มเหงรังแกเดือดร้อนมากมาย แต่พระองค์ก็ไม่เคยยอมท้อถอยเลย ประวัติของพระพุทธเจ้าครั้งเป็นพระโพธิสัตว์เป็นแบบนี้มาก แต่พระองค์ก็ยืนหยัดในความดีนั้น จนประสบความสำเร็จจากการทำความดีของตนเอง แต่ต้องอาศัยกาลเวลายาวนาน และมีความมั่นคงมีความอดทนเป็นอย่างยิ่ง เพราะฉะนั้น คุณธรรมที่บำเพ็ญในระดับบารมีจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง

การที่เรายึดเอาพระพุทธเจ้าเป็นตัวอย่าง เป็นที่ระลึก ก็เพราะจะได้เป็นเครื่องส่งเสริมกำลังใจของตนเองด้วย อย่างเรามีพระพุทธรูปไว้นี้ นอกจากระลึกถึงพระพุทธคุณที่สวดกันว่า

อรหัง สมมาสมพุทโธ ภควา พุทโธ ภควนุตโต อภิวาเทมิ

หรือ สวดบทยาวเป็นพุทธคุณ ๙ ประการว่า

อิตปิ โส ภควา อรหัง สมมาสมพุทโธ ฯเปฯ แล้ว

ซึ่งเรามักระลึกถึงพระคุณต่างๆ ไป แบบนึกกว้างๆกลางๆ แต่บางทีเราก็ไม่ได้แยกแยะให้ลึกซึ้งในแต่ละด้าน ความจริงนั้นถ้าเราแยกออกไปให้ละเอียด เราจะเห็นพระคุณแต่ละข้อๆว่า พระองค์ได้ฝึกพระองค์มาอย่างไร พัฒนาตนเองมาอย่างไร ได้บำเพ็ญคุณธรรมมา ลำบากลำบาก เสียสละแค่ไหน ประสบความยากลำบากแค่ไหน ถ้าเราได้เห็นปฏิปทาของ

พระองค์อย่างนั้นแล้วจะได้มาเป็นเครื่องเตือนใจให้เรามีความเข้มแข็งอดทนในความดี แม้แต่ในชาติปัจจุบันเราก็ยังเห็นว่า พระพุทธเจ้าทรงมีความเสียสละเป็นอย่างยิ่ง การที่จะได้ตรัสรู้นี้ไม่ใช่ง่ายดายๆ ต้องเสียสละชีวิตที่มีความสุขสำราญในรั้วในวัง สละทรัพย์สมบัติทุกสิ่งทุกอย่างออกไป อยู่ป่า และตอนที่ไปอยู่ในป่าพระองค์ต้องลำบากทุกซอกทุกขนาดไหน อดๆ อยากๆ ถูกคนที่เขามาล้อมาเลียน มาทำอะไรต่างๆโดยที่ว่าพระองค์ไม่ถือสา ต้องผจญกับความหวาดกลัวต่างๆ แล้วก็จาริกไปศึกษาเล่าเรียนในสำนักต่างๆปฏิบัติทุกอย่างเท่าที่จะทำได้ จนในที่สุดประสบความสำเร็จด้วยความเพียรของพระองค์ อย่างพุทธภาษิตที่ว่า *วิริเยน ทุกขมจเจติ คนล่วงทุกข์ได้ด้วยความเพียร* หมายความว่า จะประสบความสำเร็จพ้นจากความทุกข์ได้ ก็ด้วยความเพียร อันนี้เป็นลักษณะอย่างหนึ่งของพระพุทธเจ้า

ถ้าเราได้ศึกษาประวัติของพระพุทธเจ้าในแง่ด้านต่างๆได้เห็นตัวอย่างการทำความดีของพระองค์แล้ว ก็จะมาเป็นเครื่องเตือนใจ และเป็นแบบอย่างแก่เราทั้งหลาย ทำให้เรามีความเข้มแข็งอดทน มีกำลังใจในการที่จะทำความดี ไม่ท้อถอย ไม่หวั่นระย่อต่ออุปสรรคและความทุกข์ยากต่างๆ

ระลึกถึงการบำเพ็ญบารมีของพระพุทธเจ้าแล้วน้อมบารมีเข้ามาสู่ตัวของเรา

นอกจากนั้น ในเวลาที่บำเพ็ญคุณธรรมความดีเหล่านั้น แม้จะมีความทุกข์ความลำบากในภายนอก แต่จิตใจมีความสุข คือมีความสุขในการที่จะทำความดี มีความปลื้มใจอยู่เสมอ นี่ก็เป็นคติอย่างหนึ่งที่

เราควรจะได้จากการบำเพ็ญคุณธรรมชั้นยิ่งยวดที่เรียกว่าบารมี

ในแง่หนึ่งก็คือการมองบารมีจากตัวอย่างการปฏิบัติของพระพุทธเจ้า แล้วโยงมาสู่การที่จะสร้างให้เป็นบารมีของตัวเอง

เพราะฉะนั้น ท่านผู้ใดที่ต้องการจะปฏิบัติธรรม ในขั้นที่ว่าให้เป็นพิเศษขึ้นไป โดยมานึกว่า เราจะไม่หยุดอยู่เพียงการปฏิบัติคุณธรรมขั้นพื้นฐาน หรือเพียงเป็นบันไดขั้นต่อไปๆ เท่านั้น แต่เราจะบำเพ็ญคุณธรรมในระดับที่เรียกว่าเป็นบารมีคือการบำเพ็ญอย่างยิ่งยวด เพื่อบรรลุจุดหมายที่สูงส่ง ก็จะเป็นการประพุดิปฏิบัติธรรมอีกระดับหนึ่ง ซึ่งจะนำผลดีมาให้ในระยะยาว นำไปสู่คุณประโยชน์อย่างกว้างขวางและสูงส่งแก่โลกที่ได้กล่าวมาในวันนี้ เป็นการพูดถึงการปฏิบัติธรรมอีกแบบหนึ่งในชุดที่เรียกว่าบารมี ซึ่งมีความหมายดังที่ได้กล่าวมา

การที่พูดนี้ก็เพื่อเป็นเครื่องประดับสติปัญญาของญาติโยมให้เข้าใจเรื่องการปฏิบัติธรรมที่เรียกว่าบารมี นับว่าเป็นขั้นที่ ๑ คือพูดพอเป็นความรู้ความเข้าใจ และถ้าจะให้ได้ผลยิ่งขึ้นไป ก็คือท่านผู้ใดเห็นว่าเราน่าจะทำในขั้นนั้นบ้าง ก็นำมาประพุดิปฏิบัติตามอย่างจริงจัง บารมีก็จะเกิดขึ้นในตัวของเรา

บารมีแบบไทยเสียดายต้องระว่าง

ในภาษาไทยนั้น เรานำคำว่าบารมีมาใช้กันผิดมากถูกน้อย โดยเฉพาะในยุคปัจจุบัน เดียวนี้คำว่า บารมี มีความหมายเพี้ยนไป เราเห็นว่าคนไหนมีอิทธิพล มีเงินมีอำนาจ ยิ่งใหญ่ ก็เรียกว่าเขามีบารมี เวลาพูดว่าคนนี้มีบารมีมาก ก็หมายความว่าเขามีพวกพ้องบริวารมาก หรือมีอิทธิพลมากสามารถจะทำอย่างนั้นอย่างนี้ได้ เรียกว่าเป็นบารมี

ความหมายที่เพี้ยนไปนี้ คือไปมองที่ผล เอาผลที่เกิดขึ้น แต่ของพระท่านมองที่เหตุคือการทำความดีที่เป็นตัวเหตุเรียกว่าเป็นบารมี”

แต่คนไทยเรามามองที่ผล ว่าคนที่มีกำลังมีอิทธิพลอย่างนั้นแล้ว เรียกว่าเป็นบารมี ก็เลยเป็นความหมายที่เคลื่อนคลาดไป ถ้าจะปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา จะต้องไปเน้นที่ตัวการประพฤติปฏิบัติ หรือตัวคุณธรรมที่จะบำเพ็ญนั้น แล้วทำ“เหตุ”สำเร็จแล้ว ก็จะเกิดเป็น“ผล” ขึ้นเอง และเป็นผลที่ติงาม เป็นคุณแท้จริง ไม่ใช่อิทธิพลที่ส่งผลร้ายคุกคามข่มขี้คนอื่น

ถ้าเราตั้งใจทำความดีอย่างจริงจัง ก็จะเกิดเป็นบารมีขึ้นมาอย่างที่ว่า คนที่ทำความดีจนกระทั่งเห็นกันชัดๆคนรู้จักกันไป เป็นที่เชื่อถือในเรื่องนั้นๆ ได้รับความเคารพนับถือในระดับนั้นก็เพราะเขาได้สั่งสมบารมีมามาก เราก็เลยเรียกสั้นๆว่า เขามีบารมีมาก ก็คือเขามีคุณธรรมความดีที่ได้สั่งสมมามากนั่นเอง

เราจะต้องพยายามทำความเข้าใจในเรื่องบารมีให้ถูกต้อง พยายามตรวจสอบกันอยู่เสมอ ในภาษาไทยนี้คำศัพท์ต่างๆ ทางธรรมะที่นำมาใช้นั้น ความหมายคลาดเคลื่อนไปไกลก็มีมากมาย ศัพท์ประเภทนี้คนนำมาใช้ต่อๆตามๆกันแล้วความหมายก็เลื่อนไป

คำศัพท์ธรรมในภาษาไทยต้องสะสางความเข้าใจกันให้ได้

ตัวอย่างง่ายๆคำหนึ่งคือ“สังเวช” คำว่าสังเวชนี้ ภาษาไทยนำมาใช้กลายเป็นเสียเลย คือมักมาเข้าใจกันไปว่า สลด หดหู่ใจ ถ้าสังเวชอย่างนี้ก็เป็นกิเลส เป็นนิรวณ ทำให้ใจไม่เข้มแข็ง ไม่มีกำลังใจที่จะปฏิบัติธรรม

ขอให้ระลึกว่า ในการปฏิบัติธรรม ต้องมีจิตใจเข้มแข็ง มีกำลังใจ แก่กล้า ถ้าไปหดหู่ท้อถอยก็ไม่ใช่ธรรมะเพราะฉะนั้นก็ไม่ใช่บุคคล สังเวชนี้นี้คำเดิมหมายถึง “เร้าใจให้ได้สำนึก” หรือเร้าใจให้ได้คิด คือให้จิตใจได้คิดถึงคุณความดีว่า เราอย่ามัวประมาท เราต้องเร่ง ขวนขวายทำความดีนะ ถ้าเห็นเหตุการณ์อะไรอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุการณ์นั้นเร้าใจเราให้เกิดความคิด ให้หยุดยั้งความชั่วร้ายเหลวไหล และหันมาสู่ความถูกต้องดีงาม หรือว่าเรากำลังมีความมัวเมา ลุ่มหลง อะไรอยู่ เหตุการณ์นั้นสิ่งนั้นกระตุกหรือกระตุ้นใจ ทำให้เราหยุดชะงัก แล้วหันมาคิดในทางที่ดี เกิดกำลังที่จะหันมาสร้างสรรค์ความดี ความรู้สึกลุ่อย่างนั้น เรียกว่าเกิดความสังเวช

เพราะฉะนั้น เรื่องศัพท์ธรรมะในภาษาไทยนี้จะต้องมีการ ตรวจสอบกันหลายคำ ที่พูดมานี้เป็นเพียงตัวอย่าง

วันนี้เอาตามุ่งไปพูดคำว่าบารมีก็พอสมควรแก่เวลา ที่พูดนี้ก็เป็นการเริ่มต้น ถ้าหากจะมีการสนทนาธรรมกัน

บางทีโยมอาจจะมึนงงสงสัยอะไร แม้แต่ในเรื่องศัพท์แสงต่างๆ ก็นำมาเสนอต่อไปได้ ตอนนี้อาตมาก็ขออนุโมทนาคุณโยมมึนงง พร้อมทั้ง ญาติมิตร ลูกศิษย์ ท่านที่เคารพนับถือที่ได้ทำบุญถวายภัตตาหาร

ในวันนี้ และได้บำเพ็ญธรรมทานด้วยการสร้างหนังสือธรรมะ ในพระพุทธศาสนาแจกจ่ายกันไป เพื่อให้เกิดความรู้ เกิดแสงสว่างแห่ง ปัญญาให้ก้าวหน้าในธรรมต่อไป ขอให้พลังกุศลนี้ ประกอบเข้ากับ อานุภาพของคุณพระรัตนตรัย จงเป็นปัจจัยอภิวาลรักษาทุกท่านให้มีความร่มเย็นเป็นสุข เจริญด้วยจตุรพิธพรชัย มีกำลังกาย กำลังใจ กำลังสติปัญญาในการที่จะดำเนินชีวิตและทำกิจหน้าที่การงาน

ให้ประสบความสำเร็จและจงงอกงามในพระธรรม
คำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตลอดกาลนาน เทอญ